

ประกาศเรื่องประวัติสมเด็จพระสังฆราช
ที่ นาย กุหลาบ เรียบ เรียง ลงพิมพ์
นำ ขึ้น ทูลเกล้า ถวาย

มี พระบรมราชโองการ ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน
ว่า ได้ ทรง สังเกต หนังสือ เรื่อง ต่างๆ ที่ นาย
กุหลาบ เจ้า ของ หนังสือ พิมพ์สยาม ประเภท เรียบ
เรียง ลงในหนังสือสยามประเภท มา นาน แล้ว ว่า
เป็น เรื่อง ที่ มีความ เท็จ ประปน อยู่ โดย มาก แทบ
จะทุกเรื่อง ถ้าแม้ว่าผู้ที่มีความรู้ ได้ อ่านหนังสือ
สยามประเภทแล้ว ก็อาจ จะรู้ ได้ว่า เรื่อง ไต
มีความ เท็จ ประปน อยู่ เพียง ไต เว้น ไว้แต่ผู้ ที่
ไม่มีความรู้เท่าถึง ก็คง จะสำคัญ เข้าใจ ว่า
เรื่อง รวดเหล่านั้น เป็น ความจริง ทั้งสิ้น แต่ทรง
พระราชดำริเห็น ว่า ไม่สู้ เป็นสำคัญ
อัน ไต จึงมิได้ทรงเอา เป็น พระราชธุระ ครั้นเมื่อ
ก่อน ที่ จะเชิญ พระ ศพ สมเด็จพระสังฆราช ไป พระ
ราชทานเพลิง ณ พระเมรุ ท้อง สยาม หาดวง นั้น นาย
กุหลาบ ได้ นำ หนังสือ พิมพ์ เป็นเรื่อง ประวัติสมเด็จพระ
สังฆราช ซึ่ง นาย กุหลาบ ได้เป็นผู้ เรียบ

เรียง เอง ขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย ๒๐๐๐ เล่ม โดย
ประสงค์ ว่า สำหรับ จะให้ เป็น ของ พระราชทานแจก
ในงาน พระเมรุ เมื่อได้ทอดพระเนตรเห็นข้อความ
ในหนังสือ นั้น แล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่า
นายกุหลาบ จะ เรียบเรียง ขึ้น โดยความเท็จ ความ
เท็จ ของ นายกุหลาบ เอง คงตั้ง หนังสือ เรื่อง อื่น ๆ
ที่ นายกุหลาบ เรียบเรียง ลงในหนังสือสยามประเภท
นั้น เพราะ มี ถ้อยคำ อัน ไม่น่า เชื่อ อยู่เป็น อัน
มาก ไม่ควร เป็น ของ พระราชทาน แจก แก่ศิษย์
หา ทั้ง ปวง ฤๅ คน อื่นๆ ทั้ง ไป

อนึ่ง สมเด็จพระสังฆราช ก็นับว่า เป็นหลักเป็น
ประธานแก่คนที่นับถือของคนเป็นอันมาก หากสมควร
จะให้ มี ผู้กล่าวประวัติของท่านไว้ โดยความเชื่อถือ
ศดาศ จาก ความจริง พาให้คน ทั้งหลาย ลุ่มหลง
เชื่อ ถือว่า เป็น ความจริงไม่ สมควร จะได้ ส่วน
ให้ ได้ ความ ปรากฏไว้ว่า นาย กุหลาบ ได้ กล่าว
เท็จ เพียง ไร จริง เพียง ไร

จึง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ พระเจ้า
น้อย ยาชะเออ กรมหมื่น อภิรัตนวงศาธิบดี ซึ่งเป็น
เจ้าคณะใหญ่ ใน พระสังฆราชสมาคม กนิยา พระ
องค์หนึ่ง พระเจ้า น้อย ยาชะเออ กรมหลวง นครศรี
วรฤทธิ ซึ่งเป็น พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้ใหญ่ พระ
องค์หนึ่ง กับ พระยา ศรีสุนทรโวหาร เจ้า กรม
พระอาทิตย์นิรันดร์ ซึ่งเป็น บุตร พระยา ศรีสุนทรโวหาร
(พัก) ผู้หนึ่ง เป็น กรรมการ เรียก คำนายกุหลาบ
กับเรื่อง รวดทั้ง ปวง มาได้ ส่วน ให้ ได้ ความชัดเจน

บัดนี้ กรรมการ ได้ ส่วน เลิศ แล้ว นำรายงาน
ในการที่ได้ ได้ ส่วนนั้น กราบ บังคมทูล พระกรุณา
เป็น อัน ได้ ความว่า หนังสือ ประวัติ สมเด็จพระ
สังฆราช ที่ นาย กุหลาบ เรียบ เรียง นี้ มีความ เท็จ

ระคนปนไปตลอด ทั้งเรื่อง ความแจ้ง อยู่ในคำ
วินิจฉัย ของ กรรมการ ที่โปรดเกล้าฯ ให้ลงไว้
ต่อไปนี้แล้ว

ข้อที่ นายกุหลาบ กัด้า หาญเรียบเรียง หนังสือ
อันเป็น ความเท็จ มิจริง นำขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย
ดังนี้ นายกุหลาบ มีความผิดควร รับ
พระราช อาญา ถึงจำคุก แต่ทรง พระกรุณา อยู่
ว่า นายกุหลาบ เป็นคนชรา มีอายุมาก แล้ว จึงโปรด
เกล้าฯ พระราชทาน โทษ จำคุก ให้เป็นแต่ ภาค
ทัณฑ์ไว้

ห้ามอย่าให้ ใครเชื่อถือเรื่องประวัติ สมเด็จพระ
สังฆราช ที่ นายกุหลาบ นำ ความเท็จ มา เรียบ
เรียง ลง พิมพ์ไว้ นี้สืบไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม รัตน
โกสินทร ศก ๑๓๐ เป็น วันที่ ๑๒๕๗๐ ในรัชกาล
ปัจจุบันนี้

คำวินิจฉัย ของ กรรมการ

ด้วยมี พระบรมราชโองการ ให้กรมหมื่น
วชิรญาณวโรรส กรมหลวงนครสวรรค์
พระยา ศรีสุนทรโวหาร เข้ากันเป็น กรรมการ
ได้ ส่วน ประวัติ ของ สมเด็จพระสังฆราช (ด้า)
ที่ นายกุหลาบ เรียบเรียง ทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อ
คราวงาน พระเมรุ สมเด็จพระสังฆราช นั้น
แต่ประวัติ ของ สมเด็จพระสังฆราช ใน สมุด
ที่พิมพ์ ทูลเกล้าฯ ถวาย นั้น กับที่เปิดเผย
ในสยาม ประเภทเล่ม ๔ ตอนที่ ๑๐ ตั้งแต่วันที่ ๓๖๖
ถึงหน้า ๓๖๗ กล่าวข้อความมาๆ น้อยๆ
กว่ากัน ทั้ง ส่วนอนึ่ง ก็ไม่เหมือนกัน แต่
ก็อ้างว่า เป็น หนังสือ ที่ได้ เรียบเรียง ทูลเกล้าฯ

ถวาย ทั้ง ๒ แห่ง แจ้ง อยู่ในหนังสือ ๒ ฉบับ
นั้นแล้ว ข้อที่ กล่าว มาก น้อยกว่า กัน
อย่างไร แจ้ง อยู่ใน ใบเทียบ หมายเลข ที่ ๑
นั้นแล้ว

เมื่อ ข้อความ ในหนังสือ ๒ ฉบับนั้น มาก
น้อยกว่า กัน เช่น นั้น จึงได้ เก็บ ข้อความ ใน
หนังสือ ๒ ฉบับนั้น รวมเข้าด้วยกัน เป็น
๒ หมวด หัวข้อคือ เรื่อง สมเด็จพระสังฆราช
หมวด ๑ ถึง ความ นอจจา เรื่อง สมเด็จพระ
สังฆราช หมวด ๑ แล้วแต่ได้ ใต้ส่วน นายกุหลาบ
ฟังคำ พยาน ตรวจ สรรพ หนังสือ ที่ เกี่ยว กับ
เรื่องนี้ แต่สืบ ส่วน ความ เข้า ประกอบ แล้ว
วินิจฉัย ดังต่อไปนี้

๑ ข้อที่ กล่าว ลำดับ วงษ์เจ้าพระยา ชำนาญ
บริรักษ์ หรือ เจ้าพระยาวิไชย ชำนาญ ยุทธ
ช้างตำรา ชื่อ มหามุขมาตยา นฤต วงษ์ ๓๘ เล่ม
สมุดไทย บทที่ ๖ หน้า ๘๖ ว่า ต้นฉบับ เดิม
เป็น ของเจ้า พระยาศรีธรรมราชา (บุญรอด)
ซึ่ง เจ้าของ ถวาย แต่ พระเจ้า อัยยกาเธอ กรม
สมเด็จพระปรมา นุชิตชิโนรส นั้น ได้ ความว่า
ตำรานั้น ไม่เป็น ของ ที่มี อยู่จริง ด้วย เหตุ
ทั้งหลายดังต่อไปนี้

ก กรรมการ ได้ ให้ นายกุหลาบ นำหนังสือ
นั้น มา พิสูจน์ นายกุหลาบ ได้ ส่ง หนังสือ
ซึ่ง นายกุหลาบ ตั้งชื่อ ว่า ต้นเหตุ ข้ำ ราช การ
ผู้น้อย ได้รับ พระราชทาน เครื่อง ราช อิศริยยศ
เป็นฉบับ พิมพ์ ขนาดยา ๑๖ หน้า แต่พิมพ์
ยกละ ๔ หน้า ๓๐ ยก ซึ่ง นายกุหลาบ ว่า พิมพ์
ข้าง อยู่ หนังสือ นั้น กล่าว ถึง ชื่อ สาย ของ ข้ำ
ราชการ ซึ่ง นายกุหลาบ เรียง เอง แต่อ้างว่า ได้